

Пшъэрьылъхэр къафигъэнэфагъэх

Адыгэим и Лышъхэу Күмпүл Мурат псэуплэхэм япащэхэу ыкчи кыншэхэм мунципальнаа районхэмэр янароднэ депутатхэм я Советхэм ятхъаматэхэу хадзыгъэхэмэр республикэм и Правительствэ зычээт унэм зэйукэгъу щадырилагъ.

Республикэм и Лышъхэу хадзыгъэхэм афэгушуагъ ыкчи ашьэрээ шынхээхээр ялхамаа анаэ тирагицээдэгъ.

Күмпүл Мурат районхэм япащэхэм ыкчи депутатхэм кыншдээж ялоффшэнкэ анах мэхъянэшо зиле льеныхъохэм анаэ атырадзэнэ. Пстэуми апэу мыр зыфэгъэхыгъэр прошленинэ ыкчи мэхъумэш лъяныкъохэм хэхъонигъэ ягъашыгъэнэр, цыфхэм яшылакэ нахьышу шыгъэнэр, социальнаа пшъэрьылъхэр гъэцкэлгъэнхэр, инвестициихэр нахьыбэу республикэм кынханхэр ары.

«Цыфхэм икью шунаа атежкугъэт, зыгъэгүмэкээрэ юфыгъохэм зашыжкугъэгъуаз. Бизнес цыкъум лэплигъу етыгъэнымкэ кыралыгъо программажам амалэу ялхэр икью кыагуружкугъау. А юфшэнымкэ бизнес гулчэхэр, МФЦхэр кыншфэжкугъэфедэх. Цыфхэм

алытэхэрэм, акылышилохэм яепллыкъэхэр, яоплит кыншфэжкугъэфед. Гумэцкыгъо зилеу лъэлу тхылъкэ зыкъышу фэзгъазхэрэм шунаа атежкугъэт. Пшъедэккыжъу ашкэ ахырэм нахь пхъешашаа хэтльхъацт. Цыфхэм ифити ныгъэхэмкэ Уполномоченнэм тхыаусихэх тхылъеу кыншкыжъацтэхэрэм ялчыагъэ процент 40 фэдизкэ нахь макэ зэрэхуу гъэм кьеэльягъо а юфыгъохэм иклюлэкэ тэрээз фытиэнным тишъылкъеу түзэрэдэлжакъэрэр. Мунципальнаа лъягаплэхэм тетэу эзшопхын пльэкишт юфыгъохэм мунципалитетхэм ялшъхъэтхэмэр админастриацехэм яспециалистхэмэр икью анаэ зэрэтирамыгъэтээр кыншкыжъацтэхэрэм ялчыагъэ цыфхэм кыралыгъом ишаа зыфагъэзэн фаеу кыншкыжъацтэхэрэм ялчыагъэ юфыгъохэм республикэм и Лышъхэу анахэу анаэ атырагъэтин фае.

Демографилем, гьот макэ зиле цыфхэм, ветеранхэм, сэкъятахэм социальнаа зыплиэту ятыгъэнным, кыншкыжъацтэхэрэр тэрээзэу пүгээнхэм, физкультурэрэм спортымре хэхъонигъэ ягъашыгъэнным ыкчи нэмэгдэх юфыгъохэм республикэм и Лышъхэу анахэу анаэ атырагъэтэдэгъ.

Чыпэ зыгъэорыштэжынным икуюлкыхэм япащэхэм юфшэнэр зыгъэжъэгъэкэ фермерхэм яшылакэ амалхэр ягъэгъотыгъэнхэм, унэгъо былымхъо фермэхэм заушомбгүүнүүм, унэе зыплиэту яхызмэтхэм апае хуулхэр кыншнэхжыгъэнхэм анаэ атырагъэтин фае.

«Демографиер, цыфхэм нахьыбэ кыншнэхэнэр, яшылакэ нахьышу шыгъэнэр — ахэр ары тиофшэн зэрэдгъэцакъэрэм изытет кыншнэхэнхэхъохэрэр. Цыфхэм, ахэм яфедэхэр кыншнэхэнхэм тафэгумэкынныр тиофшэнкэ анах мэхъянэшо зилехэм ашыгъа», — кыншуагъ Күмпүл Мурат.

Кыншнэхэнхэм яшылакэ нахьышу шыгъэнным ильэнхъо шыхьаалу щит газыр, псыр алэкэлгъэхъэхъэнхэмкэ, гынхэм яшынкэ нахьышу инфраструктурнэ проектхэм ягъэцкэн лыгъэктэгъэнэр.

(Иклюх я 2-рэ нэклуб. ит.)

Адыгэим и Лышъхэу Федор Емельяненкэм иклюх

Адыгэим и Лышъхэу Күмпүл Мурат MMA-м ичемпионэу, Урысъем и MMA и Союз ипрезидентэу Федор Емельяненкэм республикэм и Правительствэ зычээт унэм бэмышэу щылугъа.

Спортым изегъэушомбгүүн псеольякъэхэр зэрэгэлэпсихээрэм, спортым хэхъонигъэу ышыхэрэм афэгъэхыгъэхэрэх. Республикэм и Лышъхэу спорт

лъэлкэ зэфэшхъафхэмкэ Урысъем ихэшьылкыгъэ команддэхэм ахэтхэри тиэх. Спортсменхэм ялжъацтынкэ ыкчи зэнэхъоку инхэм язэхэшэнкэ джыре шалхъау щылхэм адиштэрэ спорт псеольябэ агъэлсигъ, — хигъэунэфыкыгъ Күмпүл Мурат Федор Емельяненкэм зыфигъазээ.

Федор Емельяненкэм фабэу кыншээрэлэгъоцыгъэхэм фэшээрэфэрээр, MMA-м и Союзрэе республикэм шуугъэ кынштэу зэрэзэдэлжээштхэм ицыхъэ зэрэтельэр кынштэу. Джыдээм ишьылкъеу тренировкхэм зэрэхэлжъэрэр, спортымкэ итеконьыгъэхэм ахижъянохын зэрэфэхъафыр ашхигъэунэфыкыгъ. «Адыгэим итренерхэу, спортсменхэу Кобл Якубэ, Владимир Невзоровыр ыкчи нэмэгдэх щидигъу тищысэтихыпагъэх. Хасанэкъо Мурат хэшьылкыгъэ команддэмкэ тиньбдэжээ нахьыжъау щитыгъ. Тэ бэшлагъэ тызызээ

рэшлээрэр, тазыфагу ныбдэгъуныгъэ зилтыр. Лъяхъанэ горэм сэ Мыеекъуапэ сышыбаништыгъ, самбэрэ дзюдомрэкэ мыеекъопэ бэнэплэ цээрэйор дэгьюу сэшлэ», — хигъэунэфыкыгъ Федор Емельяненкэм.

Цыф цэвирхэр ныбжыкъэхэм агуулжээгъэнхэм яоплыкъэ адэгощэнхэм атэгъэпсихэгъэ проектым ипхырышынкэ Бату Хасиковыр шошлэу илэр зэйукэ кыншыриотыкыгъ. Мы проектыр республикэм щыпхырышыгъэнымкэ зыплиэту кынштэу зэрэфэхъафыр Күмпүл Мурат кыншуагъ.

Адыгэим щит спортсменыбэ бэнэнхэм зэнэхъоку хэм зэрэхэлжъэхэрэр Камил Гаджиевыр хигъэунэфыкыгъ. Аш фэдэ зэнэхъоку хэм шыльырхэм амалшо арагъэгъоты ежхэм яспортсменхэм ягъэхъацхэмкэ яшытху чынжэу агъэлнэу.

Урысъем и MMA и Союз зыгъэхъэшт Суперкубок Адыгэим щызэхэшэгъэнэу зэээгыгъэх. Зэйукэгъум ынж хыакэхэр Владимир Невзоровыр спорткомплекс щылугъа. Спортсменхэр комплексым ишчэхэмэр бэнаплэ кыеколэрэ ныбжыкъэхэмэр алыгълахъ.

Адыгэ Республикаам и Лышъхэу ипресс-куулыкъу

Хэкыпэхэр къэгъотыгъэнхэ фае

**Къумпыл Мурат Кощхэблэ районым ипащэ пшъэрыль
фишыгъ цыфхэм ятхьаусыхэ тхылхэм язешохын
нахь тэрэзэу екюлэнхэу**

Адыгейм и Лышхъэу Къумпыл Муратэ Кощхэблэ районым ипащэу Хамырэ Зауррэ тыгъуасэ юфшэгъу зэукигъу зэдьрягъэм районым исоциалын-экономикэ юфхэм язытет шытегушиагъэх.

Муниципалитетим ипащэ социальне псуаульхэр бжыххэ-кымэфэ лъэхъаным

зэрэфхэзьирхэр къыуагъ. Хамырэ Заур зэрэхигъеунэфыкыгъэмкэ, пешорыгъаш юфшэхэр зэкэ зэшухыгъахэх, бюджет учреждениехэм ресурсхэр къэзытырэ организациехэм апашхъэ чыфэ щателъэп. Районым игурит еджапэхэмрэ икэлэцкыл ыгыпэхэмрэ тыгъуасэ агъэфабэхэу

аублаг. Къутырэу Кармолино-Гидро-ицкэм дэт гурит еджапэхэр ары аужэу газыр зыфыгъэнаагъэр.

Хамырэ Заур къызериуагъэмкэ, гъэтхасэхэм ягъоижын районым ыкэм щыфхэм. Гектар мин 14-м ёщущу гектар мини 9-м лэжыгъэр ёщуахыгъыгах. Гуртымкэ гектар пэпч центнер 50 къырахы. Чыгулжхэм тхьамафэм къыкыл губбю юфшэхэр аухынэу раххуухэ.

Республикэм и Лышхъэ зэрэхигъеунэфыкыгъэмкэ, хылкъхэм лыгъэ арамыдьынэм, зэхкэхъяэгъэ зыпэхэм арыт уцыххэр раупкынэм, чыпэхэр къэзэнхэм анахъэу анаэ атырагъэтин фае.

Лине занкэм ильхъан цыфхэм зыкызэрэфагъэзэгъэ тхьаусыхэ тхылхэмкэ Урысыем и Президент къафишыгъэ пшъэрыльхэр агъэцкэнхэ зэрэфаем шьхъафэу тегущыгъяэх.

«А юфшэнхэм лъэшэу шунахэ тежууьт. Цыфхэм ятхьаусыхэ тхылъ пэпч къыгъельхагъорэр лъэнкъю горэхэмкэ щыкылгъэхэр зэрэтигъэр ары. Аш фэдэ тхьаусыхэхэм таекдэлукын ыкыл псынкэлү хэкыпэхэр къэдготынхэ фае. Пшъэрыль шьхъацу тилэр цыфхэм яшылакэ-псэукэ зыкъедгъэлтыныр ары», — кэлх зэфхысыж къышыгъ Къумпыл Мурат.

**Адыгэ Республикэм и Лышхъэ
ипресс-къулыкъу**

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Пшъэрыльхэр къафишыгъэнэ- фагъэх

(Икэух.)

Унэ-коммунальн лъэнкъомкэ къоджэдэсхэм игъом ыкыл дэгъо яфэло-фашэхэр афэгъэцкэгъэнхэ фае.

Республикэм и Лышхъэ ынаэ зытыргытэхэм ашыщых чыпэхэм язэтгээсэхъянрэ санитарием ыльэнкъокэ ялофхэм язытет нахьышу шыгъэнхэмрэ. Муниципалитетхэм якъэзэнхэмгъэрэ язэтгээсэхъянрэкэ пашхэм нахь пхъэшагъэ хэлъэу яупчыхээ ашыщых.

Аш нэужум Адыгейм и Лышхъэ инвестиционнэ политикэм пшъэрыльхэрэ щытхэм къащиуцугъ.

«Муниципальн образованиехэм экономикэм ихэхоныгъэкэ анахъэу анаэ зытыргытэхэм фаехэм ашыщых инвестициихэр. Инвестициихэр нахьыбэу республикэм къылакэхъянхэмкэ ишыкэлгээ лъапсэхэри, амалхэри илэх. Мэхъянэшко зиэхэм ашыщ пстэуми алэу зэшохыгъэн фэе пшъэрыльхэм зигугуу къэтшыгъэ юфыгъохэр ахэжүгъэхъянхэр. Юфшэлэп чылакэхэр зэхэзьщэхэрэ, хэбзэлаххэр зытыхэрэм ыкыл псуэуплэ исоциальнэ щылакэ хэлажьхэрэм ылпыгъу шьуафхъу», — къыуагъ Къумпыл Мурат.

**Адыгэ Республикэм и Лышхъэ
ипресс-къулыкъу**

Урысыем и Лышхъужъэу, тичыпэгъоу Владислав Долониним фэгъэхъыгъагъ

«Урысые Федерацием и Лышхъужъхэр» зыфи-лорэ серием щыщ почтэ маркэу Урысыем и Лышхъужъэу, ГРУ-м испецназ ихэушхъа-фыкыгъэ я 12-рэ бригадэ истаршэ лайт-нантэу, тичыпэгъоу Владислав Долониним фэгъэхъыгъэм мыхъур тегъеуцогъэнэм епхыгъэ юфхъабзэу щыагъэм хэлэжьагъ Адыгейм и Лышхъэу Къумпыл Мурат.

Джащ фэдэу а юфхъабзэм хэлэжьагъэх Лышхъужъым ышэу, Урысыем ильэпкэ гвардие идээхэм я Темыр-Кавказ шьольыр

нерал-майорэу Николай Долонинир ыкыл Лышхъужъым ятэу Александр Долонинир.

Адыгейм щыпсэхэрэм ацэл-идэхэм япащэ игуадзэу, ге-

публикэм и Лышхъэ къыуагъ Лышхъужъым янэ-ятэхэу патриот шыпкыэр, зи Хэгъагу ифэшьошэ кьо шлагъор зыптугъэхэм лъэшэу зерафэрэзэр.

«Непэ тигу къэтэлэхъыжы льтэтэнгыэ ин зыфэтшырэ тичыпэгъэ, зэолт шыпкыэр ыкыл ихэгъэгү ипатриот шыпкыэр, старшэ лайтнантэу Владислав Долонинир. Заор кло зэхъум, нэмьык зэолхэр къыгъэнэхъынхэм пае аш ыпсэ ыгъетильтигъ. Лышхъужъым ыцэгэшэлэрэу тирослубликэ ита-рихъ хэхъагъ, къыткэхъуххэхэр я Хэгъагу фэшьылкыэр.

Хэгъэунэфыкыгъэн фае: почтэ маркэхэу «Урысые Федерацием и Лышхъужъхэр» зыфиохэрэм ясерие зыфэгъэхъыгъэр зипшъэриль зыгъэцакээ дунаим ехыжыгъэхэу Урысыем и Лышхъужъыцэ зыфагъэшшохъэхэр ары. 1995-рэ ильэсэм гъэтхапэм и 3-м Урысыем изыкынгъэ къуухумээ хэкодэгъэ Владислав Долониним ыцэ а серием хагъэхъагъ.

Старшэ лайтнантэу Долонин Владислав Александр ыкъом, джащ фэдэу Хэгъагу къаукумээ фэхыгъэ тичыпэгъухэм апае къэзэрэгүйгъэхэр зи такыкъэ шыгъуагъэх. Аш нэужум Урысыем и Лышхъужъ исурэт зытет почтэ маркэхэм мыхъур атедзэгъэнэм епхыгъэ юфхъабзэм къеклэгъэхэр хэлэжьагъэх. Маркэхэр мини 145-рэ хьюу къыдаагъыгъэх.

**Адыгэ Республикэм и Лышхъэ
ипресс-къулыкъу**

Іэкыб къэралхэм ашыпсэурэ адыгэхэм ялъыкъохэр Адыгэим къэкъогъагъэх

Адыгэ Республикэм и Мафэ ехъулэу республикэм и Лышхъэу Къумпыл Мурат ригъэблэгъагъэх Иорданием, Тыркуем ашыпсэурэ адыгэхэм ялъыкъохэр, джащ фэдэу Тыркуем и Кавказ Ассоциациихэм я Федерации (КАФФЕД) хэтхэр.

Зэукигъум хэлажьхэрэх республикэм и Лышхъэ къыфэгушуагъэх 10-иенэ зэрэхъурэм япхыгъэу. Къалэу Инегель имэр игуадзэу Табан Алпер зэрэргэблэгъагъэхэм пае зерафэрэзэр ыкыл лъэнкъю зэфэшь-

хъафхэмкэ язэдэлжээнэгъэ зэрагъэптиштэм шошхъуныгъэ зэрэфырэлэр къыуагъ. Иорданием щыпсэурэ адыгэхэм янахыжъхэм я Совет и Тхаматэу Мэулид Аднан къыхъэгъэшыгъ дунаим тет адыгэ пстэури зээзыгхъэрэ бэрэ, къультурэр, цыфхыгъэ шэпхъэ дахэхэр къэхъумэгъэнхэм мэхъянэшко зэрийр.

Зэдэгүүшэгъэлэгъум ильхъан экономикэм, социалын лъэнкъом, гъэсэнэгъэм ыкыл къультурэм япхыгъэ зэдэлжээнэгъэ ялофыгъо зэфэшхъафхэм къашуугъэх. Мы зэукигъум хэлэжьагъэх хабзэм икъулыкъу-

хэм ялъыкъохэр гъэсэнэгъэм, къультурэм, лъэпкэ политикин ялофыгъохэм афэгъэзагъэхэр, гуманитар ушэтийнхэмкэ Адыгэ Республике институтууд Кээрэшэ Тембэтийн ыцэлэхээ хэдийнэгъэхээ зи таатын, общественное движение «Адыгэ Хасэ», къэзэгъэзжыхъэрэхэр хэгъэзэжжыгъэнхэмкэ Гупчэм япащэхэр.

Къумпыл Мурат къыхигъэшыгъ Адыгэим, щыпсэурэ зытет почтэ маркэхэм мыхъур атедзэгъэнэм епхыгъэ юфхъабзэм къеклэгъэхэр хэлэжьагъэх. Маркэхэр мини 145-рэ хьюу къыдаагъыгъэх.

Хэгъим агъэкэжы ыкыл Адыгэим юфшилэнхэм фэхвазыр пстэуми ильээхээгъэхэр аш нэуасэ зыфашын альякыщ.

«Тихэгъэхэм ялацхэм зэдашырэ къэралыгъо зээзэгынгъэхэм атэгъэлэхъягъэхэу тишигъэхэм ялъыкъохэрэхэр зыгъэцакээ дунаим ехыжыгъэхэу Урысыем и Лышхъужъыцэ зыфагъэшшохъэхэр ары. 1995-рэ ильэсэм гъэтхапэм и 3-м Урысыем изыкынгъэ къуухумээ хэкодэгъэ Владислав Долониним ыцэ а серием хагъэхъагъ.

**Адыгэ Республикэм и Лышхъэ
ипресс-къулыкъу**

РЕСПУБЛИКЭМ И МАФЭ ФЭГЬЭХЫГҮЭУ

Жъым иор пэшүеклох

Лъэпкъ шэжжым уфэзыщэрэ спорт зэнэкъокъур щылэнгъэм зэрэдыштэрэм уегъэгушхо. Адыгэ Республикаем ия 26-рэ ильэс фэгъэхыгъэ шыгъачъэм нэбгырэ мин пчагъэ епллыгъ. Мэфэкл шуашэм зэльикъугъэ ипподромыр гуэтэпшэу щытыгъ.

Дэхьапшэу кышыублагъэу нэрилъэгьу іэпшлэгъехмкэ ипподромыр агъеклэрэклагъ. Шы спортын бхылгэгъэ къэгъэлтэгъонхэм блэкыгъэ ильэсхэм шыгъачъэр зэрээхашштэгъэр кыаутат. Шыр пэрююху лъагэм зэрельэрэ шыккэр, шыгъачъэм теклонигъэр кышыдэзыхыгъэр, фэшхъафхери сурэтхэм къагъэлъагъо.

Сатушхэм гъогубгъухэр, зыгъэспэфыпшэхэр зэлъаубытгъэх. Ишшу-ишшухэм, псыхэм кышыублагъэу шхынгъуо агъэхазырыгъэр нэм фэпллырэп. Ны-тихэм кілэлцыкъухэр ягъусэх.

Зэлуклэшту

— Шыгъечъе къодырап тыккызыдэклагъэр, — къытиуауль Адыгэ Республикаем и Парламент идепутатэу Джастэ Вячеслав. — Лъэпкъхэм язелкленшшоу сэлъите. Урысхэр, къэндзалхэр, іеклиб къэралыгъохэм къарыкъыгъэ тильэпкъэгъухэр кытхетых.

— Тыркуем къикыгъэ адигэхэм башгагъэу ныбджгъуныгъэ адити!, — зэдэгүштэгъур лъагъэклагъэрэ Тэхъутэмькье къодже псэупшэп ишащэу Нэужъэрэкъо Алыйре районим испортсмен цэргийоу Заурим Тимуррэ. — Тызэлъэкл, концертхэр эзхэтэшхэ...

Адыгэ Республикаем иапэрэ Президентэу Джарымэ Асллан шыгъачъэм епллыщхэм къахэхъагъ, сэлам фабэ къарихыгъ. Адыгейм спорт зызириушомбгъурэ тизэлуклэшту кышыхэзыгъыгъэу, Урысыем и Къэралыгъо Думэ идепутатэу, дунаим самбэмкэ гъогъу 11 дышэ медальхэр

кышыдэзыхыгъэу Хъасанэкъо Мурат иепллыкхэр тшюгъэшшэгъоньгъэх. Шыгъачъэм щыпльэгъурер пшыгъупшэжкырэп. Нэгъэпшлэгъум кыклоц алэ итыгъэр кыщанэу кыхэкы.

Шуухафтынхэр машинэх...

Шыгъачъэм зэлуклэшту 8 щызэхашагъ. Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм ацлэклэ агъэнэфэгъэ шуухафтынм ильэси 3 юкки алэ нахыбэ зыныбжь шыхэр метрэ мини 2-м кыщагъечагъэр. Улапэ щыщ тренерэу А. Куржым ыгъесэрэ

гъэхэм шуухафтынхэр аритыжыгъэх.

Адыгейм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ишшухафтынхэм якъыдэхын метрэ 1600-м шуухэр щызэнэкъокъугъэх. Шы чээрэу Финикс Санзым теклонигъэр кыдихыгъ. А. Пшыжым шыр зэлуклэгъум фильтэхъазырыгъ.

Хэушхъафыкыгъэ зэнэкъохухэм ягълыгъэхэм язэгъэшшэнхэр тшюгъэшшэгъоньгъэх. Адыгэ Республикаем и Лъышхэм ишшухафтынхэм афэбэнэгъэ шуухэм зэнэкъокъур къагъэдэхагъ. Метрэ 2400-рэ къэзычыгъэ шыхэм алэ итэу къэсыжыгъэр Эрмигудинир ары. Д. Хъуажым шыр иунай. Ятонэрэ чыпилэр зыхыгъэ шыр Громыр ары. Тренерэр А. Дээбэ, М. Дээбэм шыр иунай. Зимния Ладогам ящэнэрэ чыпилэр зыхыгъ.

Теклонигъэр кыдэзыхыгъэхэм Адыгэ Республикаем и Лъышхэу Күмпэл Мурат афэгъушуауль. Алэрэ чыпилэр зыфагъэшшошагъэм машинаклэу «Лада Вестэм» илүнкыбзэ ритыгъыгъ, хагъеунэфыкырэ чыпилэр зыхыгъэхэм ахьщэ шуухафтынхэр афишыгъэх, шоу щылэр къадэххунэу афэлэшуауль.

Хъопсэрыкъо Назир юкки Арэшыкъо Тыркубый афэгъэхъыгъэ шэлжээ зэлуклэгъухэм язэнэкъохуу узылэшиштэу куагъэ. Н. Хъопсэрыкъом фэгъэхъыгъэ зэлуклэгъухэм ильэси 2 юкки алэ нахыбэ зыныбжь шыхэр кыщагъечагъэрэхъ. Метрэ 1800-рэ кызыачым, Тэхъутэмькье районим щагъэсэгъэ шычэрэу Приказым алэрэ чыпилэр фагъэшшошагъ. Спорт еджаплэу «Щагъдым» илүклохэм кызэрэтауауль, зэнэкъокъум яшынкырэу зыфагъэхъазырыгъ.

Арэшыкъо Тыркубый фызэ-шэу Молниеноснэм алэрэ чыпилэр кыдихыгъ. Адыгейм иветеранхэм я Совет итхаматэу Къаджэ Асллан алэ ишным илүклохэм кызэрэтауауль, зэнэкъокъум яшынкырэу зыфагъэхъазырыгъ.

Арэшыкъо Тыркубый фызэ-

хашэгъэ шэжжэм зэлуклэгъум метрэ 2400-рэ къыщаучыгъ. Теклонигъэр Мальчикым кыншихыгъ. Н. Хъопсэрыкъомэр Т. Арэшыкъомэр афэгъэхъыгъэ зэнэкъокъухэм алэрэ чыпилэр къащидэзыхыгъэхэм машинэхэ «Лада Вестэр» шуухафтын афашибыгъ.

Урысыем и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Хъасанэкъо Мурат шуухафтын шхыналахэр къидэзыхыгъэхэм афэгъушуауль. Зэнэкъокъум Къэрэшэ-Щэрдэжэсм къикыгъэхэр чанэу

зэрэхэлэжагъэхэр хигъеунэфыкыгъ.

Абрэдж Руспъан фэгъэхъыгъэ шэжжэм зэнэкъокъум хэлэжэгъэ шуухэм метрэ 1000 къачыгъ. Тренерэр А. Пшыжым ыгъэсэрэ шы чьэрэу Домингес зэкэми алэ кышишыгъ. А. Хъасанэкъом иунэе шым ухазырынгъэ дэгъу кыгъэлэгъуауль.

Адыгейм ишшэшшэ дахэ юцлэклэ зэлуклэгъухэр алэрэ зэхашагъэх. Милана Элэ метрэ 1600-м теклонигъэр кыщидыгъ. Ильэси 3 зыныбжь шыхэм алэ къахэшыгъ.

Епллыклэхэр

Тыркуем къикыгъэ тильэпкъэгъуо Хъаткъо Сэади, алэ иунэкохуу Ахьмэд шыгъачъэм ягуалэу епллыгъэх. Алэрэ чыпилэр кыдэзыхыгъытэр язэрэмыгъашэу іэгу афитеохэу бэрэ тильэгъуауль. Шы спортыр адигэхэм яшылэнгъэ хэпхын умыльэкыштэу алтытэ. Тыркуем агъэзэжъэм, къэбар мацэл тильэпкъэгъухэм альагъэлэсштэр.

Орэдхэр, къашъохэр

Шыгъачъэр рамыгъажьээ, зэнэкъокъум изэпуугъохэм Адыгэ Республикаем иартист цэргийохэр, къашъох купхэр пчэгум кыншишыуауль, орэдхэр къыншишыуауль. Адыгэ Республикаем, Къэрэшэ-Щэрдэжэсм язаслучжнэ артистэу Бытшэко Азэммат алэ орэдхэр кыншишыуауль. Орэд пэчч

шэу Молниеноснэм алэрэ чыпилэр кыдихыгъ. Адыгейм иветеранхэм я Совет итхаматэу Къаджэ Асллан алэ ишным илүклохэм кызэрэтауауль, зэнэкъокъум яшынкырэу зыфагъэхъазырыгъ.

Арэшыкъо Тыркубый фызэ-

гупшишэу хэлтыр кыншишыуауль, усэм псэ кыншишыуауль замэраты.

Республикаем иартист цэргийохэр Дээбэ Мыхамэт лъэпкъ орэдхэр кыншишыуауль, алэ даклоу, шыгъачъэм изэхэшнэ хэлэжагъ. Еутых Вячеслав, Мигу Айдэмыр, нэмийхэм орэдхэр кыншишыуауль. Пыбызыу Асллан пшынэмкэ мэкъамэхэр ыгъэжъынчыгъ. Күпэу «Абреекэм» хэтхэм якъашохэмкэ, лъэпкъ шуашэр зэрхжан зэралъэкрыэмкэ тащытхуу тшоигоигъ.

Адыгэ Республикаем физкультурумкэ юкки спортымкэ и Комитет зэхэшнэ йоғыгъохэр дэгъоу зэшүүхыгъэх. Шы 84-рэ зэнэкъокъугъ. Шы спортыр зиушъомбгъунымкэ тиреспубликэ амалышуауль илэх. Дэгъоу зэхапшэрэм укьеэгъушуауль. Жыл иор пэшүеклохээ шуухэм іэпэлсэнгъэу ин къагъэлэгъуауль, шуухафтын дэгъуауль спортынхэм, тренерхэм афашибыгъ.

ЕМТЫЛЬ Нурбай.
Сурэтхэр зэхажхэм кыншишыуауль.

 ЗЕКИОНЫМ ИЮФЫШТЭХЭР

Хьаткъо Алый ыццэ тиреспубликэ имызакъоу, шьолтыр зэфешхъафхэми ашызэхахыгъэу щитми, ар зымыштэхэрэм ыкын зымылъэгъуэхэм сэри сахэтгыгъ. Тизэдэгүштэгъу, бэшлагъэу тызвэрштэхэрэм фэдэу, псынкын куагъэ. Клалэм гузылытэрэр бэ, цыифхэм афэгумэкъы, зекионыр иклас, ыгу түпшыгъэ, ежь амалэу ишмкъэ икъарыу щынэнгъэхем хельхъэ, егъэдахэ.

Спортивнэ зекионымкъэ ильэс къэс юфтыхъэбээ зэфешхъафхэхэр Алый зэхечэх, ахэм цыифыбэ къякулэ, Адыгейим икүшхъэхэм ядехагъэ афэмийотыкъэу ахэр зэбгырэкъыжых, гусэхэр ялхэу чээзы зэукигъэхем хельхъэ, егъэдахэ.

Алый юфшиклоу, ау ышээрэм щыщэу, игъеххъафхэхэм афэгъэхыгъэу кыпкырытхыгъэр бэ хүурэп. Ущитхууныр икласэп, ау къелэхъы. Мафэ къэс юфэу зыгыльым зэрэхигъэхъоштым ыуж ит, зыгу түпшыгъэхэр гүсэ ышынхэр ихабз. Бэ цыифеу ышээрэр ыкын къэзыштэхэрэр. Ахэм ашыщ купышхом хэтых зыдеджагъэхэр, ригъеджагъэхэр е тренерэу ыгъэсагъэхэр. Сыд фэдэю фыр кырихыржагъэми ахэр ишпилэгъэхэр халалэх, арэгушо ыкын егъэльаплэх.

Алый ашьэрэе еджэлээ зэфешхъафиллээ шэнэгъэхэр ашызэргэгъотыгъэх: АКъУ-м тарихымэр хабзэмрэкэ ифакультет; Пшызэ къэралыгъо университетын экономикэмкъэ ифакультет; социальнэ зэфыщтыкъэхэмрэ юфшиэнэмрэкъэ Академиер; АКъУ-м физкультурэмрэ дзюдомрэкэ и Институт ильэсисцкэ узэкъэбэжъмэ къыухыгъ. Аш даюу унагто ышлагъ, пшьашынтура къелищиэр илэх. «Зэ дунаим тызэрэтийр, — ело Алый, — а лэхханыр икьюн бгъэфедэн, уигухэлт пстэуми уакъхан фае. Щынэнгъэр гъэшгэгъонуу зэхэль, аш узпе ўкын узльещэ, угъасэ, шэнэгъакъэхэм уарегъэгүшү зэпти».

Къушъхъэхэм анэсэу ыгу зеэты

Шань, нэмийк чыпшэхими анэсэгтэй ыкын защауштэгъ.

Алый ильэсисбэрэ «Зекионымкъэ инструкторхэм яеджаплэу» Адыгейим щызэхахагъэм иегъеджакъуагъ, аш ыгъэсэгтэй клалэхэм чыпшэхэм зэфешхъафмэ юф аашшэ, тигъунэгъу Краснодар краим итренер ыкын инструктор Испэлэсэхэ, юфым тегъэпсхыхэгъэ специалистхуу непэ мэлажъх.

Ежыр Всесоюзнэ семинарэу инструктор шхъялахэр зыщагъасэрэм хэлэжагъ, «Зекионымкъэ инструктор шхъяа» зыфилорэ цэр кыфуусыгъ. 1991-рэ ильэсисм —

спортым имастер хуунымкъэ кандидатыцээр, 1999-м «Судья Всероссийской категории по спортивному ориентированию» зыфилорэр кыфагъэшшушааш.

Алый мышьышъягъэу зэнэкъоу гъэшгэгъонхэр ренэу зэхечэх, ахэм чыпшэхэм къарыкыгъэ командэхэр къахгээлажъх. Ыгу къөрэреспубликэм щыпсэхүхэрэм ашыщхэр ахэм маклэу зэрхэлажъхэрэр ары.

2000-рэ ильэсисм кыншгээжагъяа ошээдэмыши юфхэмкъэ Министерствэм юфшиэнхэм ягысэу программэу «Спасатель МЧС» зыфилорэм игэцэгкэн хэлажъ. Зекионыр, спортыр, краеведенир ыгъэфедхээ, къэлэдэджаклохэри студентхэри «Адыгэя без наркотиков» зыфилорэ республике программэм хэгъэлажъх. Заом ильэхъан тизэоплхэр пыним пхъашау зыщыпэуцужыгъэхэ чыпшэхэу Адыгейим итхэм бэрэ ыщагъх, нэүжүм куушхъэм хэт саундхэр аригъэукаа бзыгъягъах ыкын аригъэцэкъэжыгъах.

Аш фэдээ юфтыхъабзэхэм ахэшагъэ хүурэ ныбжыкъэхэр ары яхэгъэгү шульэгъуныгъэ фэзышыхэрэр, яльэпкэ зыгъэльаплэхэрэр, блэкыгъэ хуугъэшагъэхэр зыщымыгъупшэх-

рэр, заом үүтыгъэхэм яшшэжь зымыгъэхэрэр.

Алый зыхэлэжьэрэ юфтыхъэбээ пстэуми яшшуагъэ къэкло, цыифхэр шум фещэх. Зекионыр шу зэрильэгъурэм ишыхъатых ильэс къэс «100 км за 24 часа», «Лагонакский марафон» зыфиохэрэр, спортивнэ зекионымкъэ зэнэкъоуухэр зэрэхихэхэрэр. Цыифэу зэрэмыштэхэрэр кызэххэхъях, зэнэкъоуух, мэфэ заулэклэ зэныбджэгъу хуугъэхуу зэбгээдэкъыжых. Адыгейим гүфбэньтэе фашыгъэу, зэхэшаклор агъэльаплэ, агухэр куушхъэхэмрэ аукъэбзыгъэхуу кызыдикыгъэхэм агъэзжы. Аши Алый илахъре игуфбагъэрэ хэль.

Адыгейимкэ спортивнэ зекионым и Федерации Алый ишац. Джаш фэдэу ильэсисипш хуугъэу Урысыемкъэ гъэсэнгъээрэ наукамрэ ялофшиштэхэм япрофсоюзхэм я Адыгэ республикэ организацие ипаще игудаз. Цыифхэм бэрэ ахэхъе, упплэкунхэр къалэхэм ыкын районхэм ашызышыхэрэм ахэт. Мытэрэзэу цыифхэм къадэзекуагъэхэмэ, зэфагъэр зыпкэ римыгъэуцожъэу блэкырэп. Джаш фэд, гъэсэнгъээм юфшиштэхэрэм коммуналнэ фэло-фаштэхэм альятырэ уасам ахьщэ тедзэу хабзэм къафишырэр районхэм ашыщхэм къарамытыхъяу къыхигъэчи, уахтэу блэкыгъээм тэфагъэр къарагигъэтижъыгъ, ахьщэ тедзэм икъетыни къафишадзэжъыгъ. Джыри зы щысэ. Мыгъэ цыифхэм псыр кызыаклэом, комиссиехэм юф ашшэнэу рамыгъажээ, псыр ящагухэм адэмийкъыжызэ, гъэсэнгъээм ялофшиштэхуу аш эзэр кызыфхыгъэхэм профсоюз ахьщэм щыщ сомэ мин 300 районитум ашрафагошыгъяа.

Цыифышиум ишшуагъэ кыгъаклоу хабзэ, джаш фэд Алый. Ышшэрэ пстэури общественнэ юф. Федэшхуу, ахьщэхуу кынклохэрэп, ежын химылхъэмэ. Аш фэдэхэр сидигъуу багъэхэп, джы мэкэ дэдэ хуугъэх.

— Сэ сшээрэм сырбаинэу сыкэхъопсырэп. Анах шхъяаэрэ спорбликэр зыфэдэр цыифыбэмэ язгъэшэнэ, зиншикагъэхэм сишшуагъэ язгъэкынныр ары. Ар синьбджэгъухэм дээжоу кыншдашэ, ежхэри псэемыблэжь цыифых. Джаущтэу ушынэнир гъэшгэгъоны, джащыгъум уахтэм ылъеб уеуцо.

Тизэдэгүштэгъэгъу апэрагъэми, аш кызэрэфэдгээжжыщыр гъэнэфэгъяа, Алый къыддьыригъэштаг.

ШЬАУКЬО Аслынгуаш.

ЫГУ ЕТЫГЪЭУ ЙОФ АДЕШЭ

Сабыйхэм йоф адэшшэнныр, ахэм шэнныгъе ябгъэгъотыныр, гъогу занкэ теншэнхэр йашхэхэу щитэп. Ахэр ши умылъэгъухэу, гүфэбэнгъэ афуимынэмэ, уйоффшэн зерифэшьуашэу бгъецкэн пльекыштэп, гухахьо хэбгъотэштэп.

Непэ зигугъу къэтшымэ тшлонгъо бзыльфыгъэм ильэс пчагъэ хуугъэу Адыгэ республикэ гимназиим йоф щешэ. Бэрэгъэштэ Лидие кэлэпли, урок ужым кэлэцкүхэм йоф адешэ.

Тисабыйхэр алэрэ классым къышегъягъэу регъеджэжыхын ыкчи лъэныкъо зэфэшхъяфхэмкэ ѹоф къадешэ. Ахэм сыдигъу шъабэу, шырытэу адгуущи. Яхэгъэу шу альгъуным, нахъижхэм шъхэклиф афашынум, шум, дэхагъэм, зэфагъэм фиплунхэм ренэу ынаэ атыргэштэ. Тинидэлфыбзэ дэгъо ашленым,

иэдэб ахэлтынум фөгъасэх. Шэнныгъэ куухэр тисабийхэм къаљекэхъанымкэ, цыфыгъэмрэ адагагъэмрэ зэрахъанхэмкэ нытихэм Бэрэгъэштэ Лидие иэпилэгъушу кытфэхьу.

Адыгэ республикэ гимназиим ия 3-рэ «Г» класс щеджэрэ кэлэеджаклохэм янэ-ятэхэр.

РЕСПУБЛИКЭ ЗЭНЭКЬОКҮУ

Анахь тхыльеджэпэ дэгъур

АР-м икъяралыгъо программэу «Развитие культуры на 2014 — 2020 г.г.» зыфиорэм къызэрдилтытуу культурэмкэ Министерствэмрэ Лъэпкэ тхыльеджапшэнэрэ мы ильэсым имкьюогъу мазэ къышегъягъэу йоныгъом нэс республикэ зэнэкъоюу «2017-рэ ильэсымкэ муниципальнэ тхыльеджэпэ анахь дэгъур» ытоу зэхашгэгъягь.

Пшъэрлыххэу зэнэкъоюм зыфишыгъягъэхэр:

— тхыльеджапшэнэм обществэмкэ мэхъянэу ялэр къэлэтигъенныр;

— тхыльеджапшэнэм нэмымы учреждениехэм ыкчи организациехэм зэлхыныгъэу адьрягын эхъяхъягъэнхэмкэ яшулгъэу къаклорэр;

— къоджадесхэр тхыльым фэшгъянхэмкэ ыкчи еджэним къыфэшэуцыхъянхэмкэ амалыкэхэр гъэфедэгъэнхэр;

— тхыльеджапшэнэм яматериальнэ-техническэ зытет гъэптигъенныр (ящыкэгъэ техникэр яяээтигъэнныр, тхыльеджапшэнэм сайт къызэуихыныр Интернет системэм хэуцоным пае);

— юфэу ашлэрэр шэпхъэшүхэм атетыныр.

Республикэ зэнэкъоюур зызыуиттоу кулагъэ. Апэрэр — мэкьюогъум къышегъягъэу шышигъэхэум нэс. Мы уахтэм юфхъабзэр ащаагъэхъазырыгъы ыкчи ащаагъуагь муниципаль-

нэ гъэпсыкэ зиэ тхыльеджапшэнэм.

Ятлонэрэ чэзыур республикэ зэнэкъоюур йоныгъом и 1-м къышыгъублагъэу и 29-м нэс щылагъ. Тхыльеджапшэнэм ялоффакэ ыкчи яамалхэр ауплээклугъэх.

Мы ильэсым республикэ зэнэкъоюм хэлэжъагъэр тхыльеджэпли 9:

Адыгэкаалэ игупчэ тхыльеджапшэнэм исистемэ хэт Гупчэ кэлэцкүхэм тхыльеджапшэнэр (пащэр Жэнэл Мэлайчэт);

Къалэу Мыекуяапэ и «ЦБС» икъэлэ тхыльеджэпэ-кутамэу N 1-р (иэшхъяэтетыр Екатерина Дориан);

Кошхъэблэ районымкэ Натырбые къоджэ тхыльеджэпэ-кутамэу N 7-р (ипащэр Наталия Пятаковар);

Красногвардейскэ районымкэ Штурбинэм дэт тхыльеджапшэнэм N 17-р (иэшхъяэтетыр Анна Даценкэр);

Мыекуяапэ районымкэ поселкэ Победэм ичыпшэ тхыльеджапшэнэм N 2-р (библиотекарь Елена Величко);

Псэүпшэу Джаджэ итхыльеджэпэ-кутамэу N 11-р (пащэр Елена Березовскаяяр);

Тэххутэмийкье районымкэ Афыпсыпэ къоджэ тхыльеджапшэнэр (иэшхъяэтетыр Анжелика Мехтиевар);

Теуцожэ районымкэ Джэдхэхъэблэ къоджэ тхыльеджэпэ-кутамэу N 4-р (пащэр Магнус Свет);

Шэуджэнхъэблэ Гупчэ тхыльеджапшэнэм икъэлэцкүхэм тхыльеджапшэнэм Керимова Марьянэ зипашэр.

Республикэ зэнэкъоюур «2017-рэ ильэсымкэ муниципальнэ тхыльеджэпэ анахь дэгъур» зыфиорэм мыш фэдээзэфхысыжхэр фашыгъэх.

А 1-рэ чыпшэ Афыпсыпэ

къоджэ тхыльеджапшэнэм Анжелика Мехтиевар зиэшхъяэтетыр фагъэшшошагъ, компютеррэ дипломэрэ ратыгъэх.

Я II — III-рэ чыпшэхэр икъоу аклуачилэ шапхъэм зэрэкэмыхъагъэм къыхэкыкэ зыми фагъэшшошагъэхэп. Ау жюриим игоу зэрилъэгъүгъэу, тхыльеджапшэнэр лъэныкъо зэфэшхъяфхэмкэ къыхагъэштыгъэх, агъэшшошагъэх.

Тхыльыр ыкчи еджэнир дэгъо цыфхэм зэралъагъээсээрэм пае:

Мыекуяапэ и «ЦБС» икъэлэ тхыльеджэпэ-кутамэ ыкчи Джэдхэхъэблэ къоджэ тхыльеджапшэнэр къыхагъэштыгъэх, нутубхэр, дипломхэр аратыгъэх.

Чыпшэ зыгъэоришланлэм чанэу зэрэдэлжэхъэрэм пае:

Побединскэ чыпшэ тхыльеджэпэ куутамэу N 2-р ыкчи Натырбые дэт тхыльеджэпэ-кутамэу N 7-р къыхагъэштыгъэх. Принтер, диплом афагъэшшошагъэх.

АР-м ипрофсоюз культу-

рэмкэ иофишшэнэм ацэлэхэм ахъщэ шүхъяфтын фашыгъ Штурбинэм дэт къоджэ тхыльеджапшэнэм.

«2017-рэ ильэсымкэ анахь тхыльеджэпэ дэгъур» зыфиорэм республикэ зэнэкъоюур йоныгъом и 29-м Афыпсыпэ къоджэ тхыльеджапшэнэм щыклюагъ.

Ац хэлэжъагъэх АР-м культурэмкэ иминистрэу Аульэ Юрэ, министрэм игуадзэу, УФ-м, АР-м ыкчи Республике Ингушетиим культурэмкэ язаслуженэ иофишшэн Шъэуапцэко Аминэт, отдельим ипашшэу Ацумыжь Лианэ, тхыльеджапшэнэр ялофишшэнэр.

Республикэ зэнэкъоюур пэрытныгъэр къышыдээзыхыгъ Афыпсыпэ къоджэ тхыльеджапшэнэм ыкчи зээлэхэм псаунгыгъэх, гъэхагъэхэмкэ афэлээуагъэх.

ДЗЭУКЬОЖЬ Нуриет.
Сурэтхэр мэфэкъым щыты-рахыгъэх.

ПСИХИЧЕСКЭ ПСАУНЫГЪЭМ И МАФЭ ЕХҮУЛЭУ

Хэтрэ цыфи ышъхэ, ыгу, ылэ е ыльякъо узы зыхъукІэ, псынкІэу сымэджэцшым макло, врачым екІуаллэ, Иэзэгтуу кыифэхъушт уцыр зэрегъэгъоты. Узыр зыгъэхъужырэ врачхэм тяоллэнныр тэрэзэү тэлъытэ, ау психологым зыфэдгъэзэнныр емыкІу къытшрхъу. Аш фэдэу сыда тызкІегупшисэрэр? Ипшылэгъу тищыкІагъэу психологым теоллагъэмэ, ар мытэрэзэу сыда къызкІытшыхъурэр?

Тэр-тэрэй тызэрээгожьырэд кындуулардоо, психологиям, психиатрическим мэхъянэшхо зэрялэр, ахэм яшуаугъэктэй гумэктыгьо зэфешхъяафыбэхэм зызэрращтыуухумэштири зэхэтэшэ, ау гупшысэктэй пхэнджэу тилэр зэблэтхъуным тыйдэгүйэрэп. Психиатрэм мэхъянэу илэр, аш илофшэн зэрээхищэрэд кытти-фильтогтад адыгэ бзыльфыгъэхэм ашыщэу аэрэе психиатрэ хүнгээ, сэнэхьатэу кыхихыгъэм ыгу етыгъэу ильяс 40-м ехүүре иофрызышлэгээ Кьюижъ Асиет.

Иоф зэришлагъэм чынгээ зэблихъу гээр маклэп, ау сидигүү иисэнхьат фэшьыпкээ, ыгу етыгъэу лэжьагъэ.

— 1976-рээ ильясым Адыгэ республикэ психоневрологическэ диспансерым иоф щысшлэнэу кысысэджагъэх, — игушыгэльгээкчлэвтэ Асиет. — Иэзэн иофшлэним ильясиблырэ сыйпыллыгь. Нэужжым, 1982-рэ ильясым хыкүм психиатриемкээ шэнгээгэ-ушэтыгээ институтэе Сербскэм ыцээ зыхырэм иординатурэ сичэхъажьыгь.

Янх-ятэхэр медицинэм пэчүүжьэхэу юф ашгэштиг ных машэмий, цыфхэм гүфэбэныгээ, гүкээгүньягээ афырилэм ишүугээкээ мы сэнэхъятым Асиет ицыкүгъом къышгээжьагээ, пэблэгъаг. Ар Краснодар къышыхъуль ыккана ных еджэпээ зэтгэгээпсихъагээ къалэм дэтхэм ашыщэу N 36-м щеджаг. Нэүжым Дээ Плыжым ыцээ зыхыре Пышээ медицинэ институтыр къуухыг ыккана психиатрием ишцээнэгээ рипхын гүхэль илэу аш фэгээзээ, интернатурар къуухыг,

— Адыгэ бзыльфыгъехэм ащащэу мыш фэдэ сэнхэбат аперэу кызылэкъэзгъехъагъэр сээрэу кычылэкъыгъ. Ащ кыыхэкъу мэзипллырэ Краснодар IoF щысшлагъеу Адыгэ Республикаем сыкъащжэкъыгъ, — кытфелутэ Кыуиже Асиет. — 1975-рэ ильясым Мыекъопэ районым сагъэклугъ ыкли район психиатрау сундажъануу езгэлжэл.

Тигуши/Эгэу ильэс 40-м ехъов

ПСАУНЫГЪ

Медицинэ учреждениехэм япащэхэм ыкIи ахэм ягуадзэхэм аныбжь джащ нэсыгъэмэ, ЯIэнатIэ агъэтIыллын фаеу хьущт. Ащ фэгъэхъыгъэ хэбзэ-гъэуцугъэм чъэпьюогъум и 1-м къышыублагъэу

Документы мырэущтэү итхагь: «... федеральнэ, регион ыкли муниципальнэ гэцэгкэлэх хэбзэ органхэм япхыгъэ медицинэ организациехэм ыкли ахэм якъутамэхэм япэшэ лянатхам альтиштхам анъяжь ильэс 65-м шокынэу щитэп, тофшэндымкэ зэзэгтынгээу ахэм адашыгъэм емылтыгъэу. Специалистыр а ныбжым зынэсыкэ, ежь ильэу тхыльткэ исэнэхъаткэ тофшэн кынфагьтны альякьшт».

Щытхъур Къылэжъыгъ

зэрифэшъуашэу згъэцэкІэным
сыфэхъазырыгъ.

Республикем кызыгъээжъылтэй тэм кыщегъэжъяль эр ашьэрэ еджаплэхэм кэлэе гаджэу Аситет тоф ашишлагь. Кыткэхъухъэрэ ныбжыкылэхэм мыльэнкыомкэ шлэнгыгъэ куухэр ягъэгъотыгъэнхэм илахьышу хильхъяль. Пышвэ медицинэ университетым икуутамэу Мыекъуапэ дэтэйм кэлэе гаджэу, нэужым Мыекъопэ медицинэ коллежым, Мыекъопэ къэраглыгъо технологическэ университетым тоф ашишлагь. А уахтэм кыыклоц студент нэбгырэ 1650-м ехъу ригъэджагь. Ахэм ашыщэу нэбгырэ 20-мэ психиатриер кыыхахыгь.

хматриер къвихаагь в.
Къуижъ Асчет ыгукъе къыхи-
хыгъе сэнэхъатым ищыїэныгъэ
рипхыгъ. 2003-рэ ильясым ар-
ялэпыїэгъо республике хын-
кум-психиатрическэ эксперти-
зэм икъутамэ Адыгейм къы-
щызэйуахыгъ. Охътэ кїэкъим
къыкъоцї зэрифэшъуашэу юф-
ышъеным ар фытырагъэспсы-
хъагъ. Мыщ щылажжэхэрэр

яшлэнэгъэхэм зыщахагъэхъор
чып!эхэм аацырагъэджагъэх.
2003-рэ ильээсүм актэү зэхагъэуцожэр Сербскэм ыцэ зынхыре гупчэм щаупльэкүщтынгъэх ыкын Кыблэ федеральнэ шьолтырымк!э ахэр анах дэгээч Къахагъэштыгъэх.

— Хыкум психиатрэм уголовнэ, граждан юфхэм яхьнэгээ экспертизэ ышыным пас хэушхъяфыкыгэ гъесэнгъэ илэн фае, — кытгфелуатэ тигу-щыгэгүй. — Бзэджэшгээ зе-зыхъэгээ цыфыр сымаджэмэе зыкъешымэ бъэунэфынэущит. Үгэклэ зиггуу къэтшыгээ комиссием экспертизэ упчлэхэр зызэхифыкіэ, хыкумым илофelo. Цыфыр сымаджэ зыхъу-кіэ, сымаджэцым агъэльты, псаумэ, бзэджэшгээ зэрихъягээм ельтыгыгэу аяэпцинэ. Сэ сипшъэрыйтугээр хыкум-психиатрическэ экспертизэр зэхсэцнэыр, ар зэрэкюорэм сильлыгппльэнэыр арых.

Сыд фэдэрэ юфшэн зэри-
фэшьуашэу бъэцкэлэн хүмэ,
псынкэл, ау Къуижъ Асиет

къыхихыгъэ сэнэхьатым пстэури
рылэжъэн алъэкъищэп.
Пшыгъэ дэдэү унэм къызи-
хъяжъкъэ лэпылэгъу къыфэхъу-
щтыгъэх классическе мэкъа-
мэр, тхыльхэр.

— Сисэнхъяткээ кысфэфедэштыгээ литературуу сиэр бэ.
Джааш фэдэу классикэми се-
джэнэрын сиклас, — кытфэуатэ
тигүшүйэгүй. — Ахэр гүэтынгээ
кысфэхъүщигээх, сыйшыгээ-
ми, зэкээ сщаагэгьупшэжыи-
штыг.

Күйикъ Асиет ыныбжъ мыгъэ ильэс 70-рэ хүргээ. Ильэс 40-м ехъою lof зишлагъэм шлэнгэлэжжэу, психиатрэ цээрэриоу зытуулагъэр, ныбджэгъоу кынфэхъуугъэр маклэп. Ахэм ашыщхэм джыри aloklэ. Ыныбжьыкъи пенсием klyагъэ нахь мышлэми, исэнэхъат зыщигъетгүүвшэрэп, кьеуаллэхэрэм лэптийгъу афэхъу.

Сигушылгъу фэдэ бзыльфыгъэ юшэу, губзыгъэу, исэнэхьат фэштыпкъеу ырлэжьагъэу сзызыуклаагъэр бэл. Аш удэгүшгээ зыхык!э, уапек!э къыпшхялэжьыщт шэнгыгъэхэмк!э кыбыдэгущэ, угъэгъуазэ. Гуфэбэнгыгъэу, цыфыгъэу хэлъым узыфещэ, нахь благъэу зэбгъэшэним, тапэк!и гуцылгъу уфэхъуным уакыфегъэущи. Сыдигъу психиатрием щилажъэхэрэм нэмымк! цыфхэмк!э агу зэфэшыгъэу кынсцыхьущтигъэ. Сигушылгъу иштуагъэк!э еплтык!еу сиагъэр зэблэсхъугь. Психиатрэхэр, психологохэр сыдигъу кытпэчыжъях, ахэм тяоп!еныр хэгъэки, Ioфеу аш!эрэм, Iэпылгъу кытфэхъунхэ зэральэк!ыщт лъэнник!ом тягупшысэнэу тыфаеп. Ахэм апэчыжъэ зытшынным, тяоп!енным зыщтыухъумэнным сидигъу тыпыль. Ахэм афэдэ еплтык!эхэр зэблихъунхэм ти-хыгъэ фэорыш!енэу тэгугъэ. Къэсымэджэнэу езыгъэжьэгъэ цыфым Iэпылгъу ыгъотымэ, ипсаунгыгъэ изытет нахь псынк!еу зэтевцожьы. Хэужжыныхъэгъэ узиро Гэхъувжыгъуае.

ГЬОНЭЖЫКЬО Сэтэнай.
Сурэтхэм арытхэр: **Къуижъ**
Асиет: ИСТУДЕНТХЭМ ЯГЬУС.

ПСАУНДІГТ

Илъэс 65-м нэсыгъэхэмэ...

Медицинэ учреждениехэм япащэхэм ыкIи ахэм ягуадзэхэм аныбжь джащ нэссыгъэмэ, яIэнатIэ агъэтIылъын фаеу хьущт. Ащ фэгъэхыгъэ хэбзэ-гъяуцугъэм чъэпьюогъум и 1-м къышыублагъэу кIуачIа иIа хьущт.

дицинэ учреждениехэм ашы-
гъэклэжынхэм иамал хэбзэгъэ-
уцугъэм кьеты. Ар анах зыфэ-
гъэхыгъэштэу аш ылъытэрэр
федеральнэ мэхъянэ зиэ ме-
дицинэ организациехэр ары.
Аш къызэриорэмкэ, научнэ
юофшэнным фэгъэзэгъэ медици-
нэ учреждениехэм япащэхэм
бэ ахэтыр цыиф үүшхэу, гъэхэ-
гъэшхохэри ялэхэу, ау аныб-
жыккэ хэхилотагъэхэу. Зы лъэ-
ныкъомкэ, ахэр лъэшэу алтын-
тэх, шъхъеклэфэнэгъэ афашы, I
Іспэлэсэнгъэшхо ял, ау аньбжы-
ылкъ кынкыккэ, лъэхъаным кын-
зыпихунара юфыгчахэхэм къа-

пкъырыкъыхээ унешьо гъэнэ-
фагъэхэр ашынхэр къин къа-
щыхъоу къыхэкъы. Медицинэ
учреждением иофшэнкэ аш
иягъэ къэмыйлон ылъэкъыштэп.
«Регионхэм ямедицинэ учреж-
дениехэм япащэхэмкэ мы хэ-
бзэгъеуцугъэм зэблихъуштыр
бэу къыссыхъурэп, сыда пломэ
чыпилэхэм ахэм афэдэ меди-
цинэ учреждениехэм ялшхъэ-
тетхэр бэрэ ашызэблахъу —
регионаым пащэ фашырэм ежь
икомандэ еугъою, ахэм ахэ-
хъэх медицинэ учреждениехэм
гвары шихалхори».

110

МЫХҮРЭ ЩИЭП

Плов тонни 8 ашыгъ

Тонни 8 фэдиз зионтэгъугъэ плов Узбекистан икъэлэ шхъяйэу Ташкент щаупщэрыхъыгъ. Лъэпкъ шхъныгъо шхъяйэу агъехъазырыгъэм пшерхъэко 50 хэлэжьагъ, ахэр чыпээ зэфэшхъафхэм къаракъыгъагъэх.

Пловыр зерашырэм гъээз зэфэшхъафхэм, телевидением яофышэхэр лъялъягъэх, Гиннес итхиль дагъэхъэр хуягъэшлагъэхэр къыхэзыхырэ комиссиин щыщхэри ахэм ахэтгъэх.

Узбекистан ипрофессионально пшерхъаклохэр зыфэягъэхэр къадэхъугъ — ежхэм ашыгъээ пловырм фэдиз зыгъэхъазырыгъэ зэрэдунаеу джыре уаххтэм тетэл. Шхъяир зерагъэхъазырыгъэ щуанышном метри 4,2-рэ ишъомбгуягъ, зы метрэ икууагъ, тонни 7-м ехъу ионтэгъугъ. Узбек пловыр ашыннын пае былымыл килограмм 826-рэ, мэлүл килограмм

800-м ехъу, мэл кэлэпщэрхэ килограмми 195-рэ, пынд тоннрэ килограмм 650-рэ агъефедагъ. Джаш фэдэу пловырм пхъы (морковь) улкэтагъэу тоннитурэ килограмм 400-рэ, бжын килограмм 185-рэ, щыгъу килограмм 480-рэ, тыгъэгъээ дэгъэ литрэ 350-рэ хэхъягъэх. Илэштугъэ кыгъэбайнэу барбарис килограмми 165-рэ, хъархыу джэнч килограмм 90-рэ юки шхъяар щыбжый килограмми 3 хагъэкуюягъэх.

Пловырм щыщ бэмэ арагъэшхыгъ, кэлэцыкылтыгъэхэм, жыхэр зыщаыгъ унхэм афащаагъ.

Марсым ушыпсэушъущта?

Космическэ агентствэу «NASA» зыфиюрэм кызэритирэмкээ, Марсым ушыпсэушъунэу щигтээ зэригъэштэнэу ыгъэхъазырыгъэ программэр 2020-рэ ильесим нээ ыгъэцэлкэнэу ригъэжьагъ.

Шэнэгэлэжъэу Кен Уилифорд кызэрорэмкээ, анахъэу зыптыштхэр планетэм юкъыу тель къатым (породэм) изэгъэштэн. Юфтхъабзэм изешохын зерагъэпсынкэнэу аш ичыпшишмэ ятэу ательхэм ашыщхэр

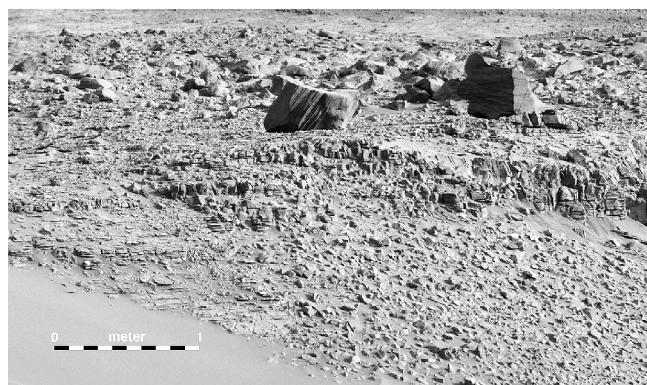
ашшетынхэу рагъэжъэшт. Специалистхэр Марсым зэгорэм псе зыптыхэр щигтэуштгэхэмэ зерагъэшшунэу мэгүйх.

NASA-м ышшэфирэрэп планетэм апэу аш щигтэушт цыфхэр (колонизаторхэр) ыгъэконхэу зызэргийхэзасырырэр. Арышь, ахэр намыгъэсихээ, зыгтэуштхэч чышхъяшьор зыфэдэмрэ изытетрэ ауплээклүүт. Экспертхэм кызэрэхагъэцэриэмкээ, укъыщыуункээ нахыншоу Марсым илэр «Гусевым икраторкэ» заджэхэр чыпээр ары. Уштэпкъ гупчэу

NASA-м ишацэу Пит Уорден цыфхэр Марсым амьтупщхээ аш спутникэм Ioф зэрэшшашэн фаер къело. Проектым игъэцэлкэн пэуагъэхъанэу учреждением доллар миллионэр мин 600-рэ кызэлхэгъэхъяах. Ушетынхэр зышишт специалист купым доллар мини 100 къафатупшыгъ.

Марсым щигтэушт цыфхэр 2030-рэ ильесим атупшынхэ ягухэль. Мы Ioфыгъюшор зэшохыгъээнм фэш гупчэм зэкэмкэ доллар миллиардипши фэдиз ишыклагъ.

Цыфхэр космосым щигтэунэу агъакло зашоиньор ыки къэралыгъ зэфэшхъафхэр аш зыфаехэр ильес 20-м къехъугъ. Апэу планетэм щигтэунэу езыгъэжъэштхэр нэбгырих хуухэу атупшынхэх. Технологиякэхэр агъефедэхээ ашыгъ. Роботын метриту ильэгагъ, килограмми 124-рэ ионтэгъугъ.

Іэхъумбэм ычыпкэ лъэхъумб

Австралием щигтэурэ Зак Митчелл ылхъомбэшхо кыпахи ылхъомбэшхоу пытугъэм ычыпкэ пагъэуцаагъ.

Аш ильес 20 ынбыжь, былымхэр зыщаыгъ фермэм Ioф щешлэ. Ахэм ашыгъ кызыккэштэм, бжакъокэ калэм къеуагъ, ылхъумбэч чэм бжакъомэр чеумрэ азыфагу дафи, питхъыгъ.

Брачхэм калэм ылхъумбэ паджэы ашлонго тлогтогого операцие ашыгъ, ау къадэхъу. Протез кыпах

гъэуционеу фэягъэх, ау зэхэгүүштэжъхи, ылхъумбэ бэу пымтыжым ычыпкээлэхэшхо агъефедэнэу зэзэгтгэх.

Зак операцие фашыгъ, ылхъумбэ пагъэуцаагъ. Ежыр джыри ельэшдо. Специалистхэм кызэрорэмкээ, мэзиту-щы зытэкъикэ, ылхъумбэ зэхашэ илэу хууцт, ыльхъуути узыжынштэп.

МЫХҮРЭ ЩИЭП

Урысыем иштэнэгъэлэжъхэм къаугупшысыгъ

Мичуринскэ къэралыгъо аграрнэ университетым испециалистхэм къаугупшысыгъ лазерымкээ Чышхъашьом щигтэурэ цыфхэр иштэумэ ашхын икъун лэжьагъэ къэбгъэкын пльэкыншт, гъабли къхъуштэп.

Зэкэми тэшэхэтэрыкхэр, лэжыгъэ лъэпкъ зэфэшхъафхэр ыки пхэшхъэ-мышхъэхэр нахынбэу ыки нахь пынккэу къагъэкынам пае химическэ чыгъэшхъэр зэрэгфедэхэрэ. Джы шэнэгэлэжъхэм къаугупшысыгъ лазерым химическэ вещество гори ишыклагъэш, ау ишоогъэхшо къэкшт, цыфым ипсайныгъи зэрар фэхъуштэп.

Аш фэдэ лазерир мэккүмэш хъызметымкээтищыкээ щылпкэу щит. Сыда помэ, химическэ чыгъэшхъэм лэжьыгъэр кызщагъэкырэ чыгъхэм язэрар арагъэкы. Аужырэ ильесхэм специалистхэм органическэ ылхъомбэгъуму чыгум

ишыклагъэу зэрэдунаеу щалтыгъ.

Мичуринскэ аграрнэ университетым иштэпэ лабораториу «Биофотоника» зыфиорэм ишацэу, техническэ шэнэгэхэмкээ докторэу Андрей Будаговскэм улпээклүүхэр ылхъумбэ, лэжьыгъэ зэфэшхъафхэр бэгъонхэм фэш ахэр чыгум кызэрэхэкырэ нэфынэу, фабэу аэлкхээрэм мэхъаншхо зэрилэр

къихэкыгъэхэм узхэр къяуткыхэрэп, чылэм щыщынхэрэп.

Аш фэдэ приборхэр бэмэ яшыклагъэх, кыдацькынхэмкээ ылхъомбэгъуму чыгъхэрэхэкырэ. Биофотоника зыфиорэм ишацэу, техническэ шэнэгэхэмкээ докторэу Андрей Будаговскэм улпээклүүхэр ылхъумбэ, лэжьыгъэ зэфэшхъафхэр бэгъонхэм фэш ахэр чыгум кызэрэхэкырэ нэфынэу, фабэу аэлкхээрэм мэхъаншхо зэрилэр

**Нэктубъор зыгъэхъазырыгъэр
ШАУКЬО Аслынгуаш.**

